

Verksamhetsförlagd utbildning, VFU

Slutenvård, somatik

Vägledning för handledare i kamratlärande

Innehåll

Bakgrund.....	1
Referenser.....	3
Bilaga 1 Termin två, förslag på praktiskt tillvägagångssätt	4
Bilaga 2 Termin sex, förslag på praktiskt tillvägagångssätt	6
Bilaga 3 KUSK, förslag på praktiskt tillvägagångssätt	8

Bakgrund

Studenter inom grundnivå sjuksköterskeprogrammet Högskolan i Gävle termin två (sex veckor), termin sex (sju veckor) och kompletterande utbildning för sjuksköterskor från länder utanför EU/EES/Schweiz (KUSK [åtta veckor]) gör sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU) inom slutna somatisk vård (bilaga 1, 2, 3).

Beroende på hur det är organiserat på avdelningar inom somatisk vård kan studenten göra sin VFU i:

- *Studentsal* – Patientfokuserat (personcentrerad) lärande. Studenterna följer arbetspassets handledare. Studenterna ansvarar för patienterna i en avsedd sal.
- *Studentvårdlag/grupp* - Patientfokuserat (personcentrerad) lärande. Studenterna följer arbetspassets handledare. Studenterna ansvarar för patienterna på avsedd vårdlag/grupp.

Övervägande delen av verksamheterna har s.k. kamratlärande. Kamratlärande (peer learning) är en pedagogisk modell där handledaren har en mer tillbakadragen roll i omvårdnadsarbetet än vid traditionell handledning. Kamratlärande tillåter studentparet arbeta mer självständigt och lära av varandra, vilket främjar studenterna till kritiskt tänkande och till ökad självständighet (Mamhidir, Kristofferzon, Hellström-Hyson, Persson & Mårtensson 2014). Ytterligare fördelar med kamratlärande är ökad delaktigheten i teamet, vilket synliggör studenterna och motiverar dem till att ta ansvar. Enligt Christiansen och Bell (2010) framkom det att det känslomässiga stödet som studenterna fick av varandra värderades högt vid kamratlärande. Det känslomässiga stödet medförde att den stress och känsla av övergivenhet som studenterna kunde uppleva under VFU avtog.

Enligt Pålsson, Mårtensson, Swenne, Ädel och Engström (2017[studie I som ingår i avhandlingen av Pålsson 2020]) framkom det att kamratlärande kan medföra att studenten *”Tror på sig själv att klara yrket”* och möjliggör förmåga att samarbeta med andra yrkeskategorier samt leder till allmänt kritiskt tänkande och att studenterna kan uppnå lärandemålen för VFU. Vidare stärks det *psykologisk empowerment* genom kompetensutveckling och ger möjlighet för studenten att påverka hur arbetet ska utföras. *Strukturell empowerment* miljö kan möjliggöra studenten att ha makt över sitt arbete. Empowerment innebär makt, handlingskraft, bemyndigande. Sammantaget får studenterna fler möjligheter att träna kärnkompetenserna vilka ingår i sjuksköterskans profession (Svensk sjuksköterske förening 2017; Pålsson 2020).

Nygren och Carlson (2016) kom fram till att kamratlärande innebär för studenten utveckling och nya perspektiv, möjliggör för studenten reflektion och oberoende. Regelbunden feedback och reflektion tillsammans med huvudhandledare/handledaren är en förutsättning för att studenterna ska veta vad de behöver träna mer på under sin VFU, vilket också ger stöd för att uppfylla lärandemålen (Kristofferzon, Mårtensson & Löfmark 2013). Att kontinuerligt ställa sig frågan vad som var bra och vad som kunde göras bättre eller annorlunda i det egna handlandet är eftersträvansvärt i det professionella arbetet och ger samtidigt en möjlighet till reflektion över det egna lärande (Bie 2009).

Referenser

Bie K. (2009). *Reflektionshandboken*. Gleerups Utbildning AB, Malmö.

Christiansen A. & Bell A. (2010). Peer learning partnerships: exploring the experience of pre-registration nursing students. *Journal of Clinical Nursing*, 19, ss. 803-810.

<https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2009.02981.x>

Kristofferzon M., Mårtensson G. & Löfmark A. (2013). Nursing student's perceptions of clinical supervision: The contributions of preceptors, head preceptors and clinical lectures. *Nurse Education Today*, 33(10), ss. 1252-1257.

<https://doi.org/10.1016/j.nedt.2012.08.017>

Mamhidir A-G., Kristofferzon M-L., Hellström-Hyson E., Persson E. & Mårtensson G. (2014). Nursing preceptors' experiences of two clinical education models. *Nurse Education in Practice*, 14, ss. 427-433.

<https://doi.org/10.1016/j.nepr.2014.01.010>

Nygren, F. & Carlson, E. (2017). Preceptors' conceptions of a peer learning model: A phenomenographic study. *Nurse Education Today*, 49, ss. 12-16

<https://doi.org/10.1016/j.nedt.2016.10.015>

Pålsson, Y., Mårtensson, G., Swenne, C. L., Ädel, E., & Engström, M. (2017).

A peer learning intervention for nursing students in clinical practice education: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today*, 51, ss. 81-87.

<https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.01.011>

Pålsson, Y. (2020). *A pathway into the profession: The use, feasibility and outcomes of a peer learning for nursing students and newly graduated nurses*. Diss. Uppsala: Uppsala Universitet.

<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1379255&dswid=5954>

Svensk sjuksköterskeförening (2017). Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska.

<https://www.swenurse.se/publikationer/kompetensbeskrivning-for-legitimerad-sjukskoterska>

Bilaga 1 Termin två, förslag på praktiskt tillvägagångssätt

Vecka ett

- Huvudhandledaren/handledaren tar del av studenternas personliga brev och målformulering. För att skapa en god lärandemiljö ska reflektion och feedback från handledande sjuksköterska vara en naturlig del i studenternas lärandeprocess.
- Studenterna får inloggningsuppgifter till journalsystemet, arbetskläder och tillgång till skåp i omklädningsrum.
- Utsedd person som visar och introducerar studenterna på avdelningen och de får träffa övriga i teamet, får ta del av avdelningens rutiner (muntligt och skriftligt). Med fördel kan "checklista" för introduktion av ny personal användas för att underlätta och så att inget missas. Information om signalsystemet, vad som gäller vid brand, utrymningsvägar, larm vid hjärtstopp, hur läkaren/jouren/MIG team kontaktas/larmas.
- Studenterna ska arbeta patientnära och skapa en god relation och kommunikation i mötet med patient, närstående och teamet runt patienten.
- Studenterna ska arbeta med omvårdnadsprocessen och identifiera, bedöma och analysera patienters behov av grundläggande omvårdnad, planera omvårdnadsåtgärder, utföra, utvärdera och rapportera och dokumentera. För att komma in i omvårdnadsprocessen alla delar kan följande bedömningsinstrument användas; Norton, MNA, ROAG, Downton Fall Risk Index (alternativt används SKR's patientsäkerhet – fall), smärtskalor, NEWS2.
- Utföra grundläggande omvårdnad för och med patienterna som t.ex. personlig hygien, elimination, matning, bäddning etc. För att få en inblick om vad det innebär, ta del av vad som står i exempelsamlingen under de olika delarna.
- Utföra medicinsktekniska moment som t.ex. ta venprover, sätta PVK, ta vitalparametrar, blodsocker, bladderscan, kapillärt Hb och odlingar, ge injektioner.
- Studenterna ska ges möjlighet att identifiera avvikelser från det normala.
- Arbeta utifrån gällande författningar, hygieniska aspekter och säkerhetsföreskrifter.
- I patientjournalen, dokumentera bedömning, planering, åtgärder i vårdpreventionsmallen samt om möjligt utvärdera den givna vården.

Vecka två

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett.
- Samordna med andra instanser t.ex. handha kontakt med röntgen, köket vid koständring, dietist, fysioterapeut, transport, vårdkoordinator (om det finns en utsedd) när det berör studenternas patienter.
- Medverka vid rondan men inte leda den.
- Medverka vid patientens undersökningar och behandlingar.
- Vid tidsbrist be undersköterskan och sjuksköterskan om hjälp med omvårdnaden av sina patienter. Viket kan lära/utveckla studenternas förmåga till arbetsledning samt att samarbeta.
- I slutet av veckan fokusera på en patient, detta anpassas utifrån studenternas förmåga. Börja träna rapportera "sin patient" utifrån SBAR till handledande sjuksköterska.

Vecka tre

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett och två.
- I slutet av veckan medverka vid läkemedelshantering under handledning. Om förmåga finns, kan möjlighet ges att under handledning; koppla dropp, blanda och ge antibiotika. Vid läkemedelshantering hur det fungerar utifrån Apodos/slutenvårdsdos, eller när tablettorna finns i avd. läkemedelsförråd. Att tablettorna inte ska tas ur sina förpackningar och om medicinkopp används hur och vad den ska märkas med. Viktigt ta upp vad en sjuksköterska ska tänka på vid läkemedelshantering utifrån författningen och vad som står i *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården* (HSLF-FS 2017:37).
- Halvtidsdiskussion (HD) sker denna vecka.

Vecka fyra

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett, två och tre, träna på det som framkommit vid HD.
- Fokusera på två-fyra patienters (antal patienter anpassas och bedöms utifrån patientens vårdbehov och students förmåga) grundläggande omvårdnadsbehov med arbetspassets handledare i bakgrunden. Sjuksköterskan ska invänta studenternas planering av "sina patienter." Studenterna får berätta hur de tänker lägga upp arbetspasset och därefter ger handledaren feedback om planen är relevant eller alternativt vägleder studenterna. Förslag på frågor som kan ställas berätta hur du/ni tänker?
- Vid förmåga prova på att ronda någon "sina patienter" med handledaren i bakgrunden.

Vecka fem

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett, två, tre och fyra.
- Träna på att planera, prioritera och fördela ut arbetsuppgifter till handledande sjuksköterska och eller undersköterska. Stämma av planering med sin handledande sjuksköterska.

Vecka sex

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett, två, tre, fyra och fem.
- Vid förmåga ronda "sina patienter" självständigt med handledaren i bakgrunden.
- Avslutande bedömningsdiskussion (AB) denna vecka.

Bilaga 2 Termin sex, förslag på praktiskt tillvägagångssätt

Vecka ett

- Huvudhandledaren/handledaren tar del av studenternas personliga brev och målformulering. För att skapa en god lärandemiljö ska reflektion och feedback från handledande sjuksköterska vara en naturlig del i studenternas lärandeprocess.
- Studenterna får inloggningsuppgifter till journalsystemet, arbetskläder och tillgång till skåp i omklädningsrum.
- Utsedd person som visar och introducerar studenterna på avdelningen och de får träffa övriga i teamet, får ta del av avdelningens rutiner (muntligt och skriftligt). Med fördel kan "checklista" för introduktion av ny personal användas för att underlätta så att inget missas. Information om signalsystemet, vad som gäller vid brand och utrymningsvägar, larm vid hjärtstopp, hur läkaren/jouren/MIG team kontaktas/larmas.
- Studenterna ska arbeta patientnära (personcentrerad vård) med specifik och grundläggande omvårdnad och skapa en god relation och kommunikation i mötet med patient och närstående, träna på kommunikationsfärdigheter. Studenterna ska arbeta med omvårdnadsprocessen; identifiera, bedöma och analysera patienters behov av grundläggande omvårdnad, planera omvårdnadsåtgärder, utföra, utvärdera och rapportera och dokumentera.
Använda bedömningsinstrumentens; Norton, MNA, ROAG, Downton Fall Risk Index (alternativt används SKR's patientsäkerhet – fall), övriga bedömningsinstrument; smärtskalor, NEWS2, A-E bedömning etc.
- Utföra medicinsktekniska moment och läkemedelshantering, viktigt ta upp vad en sjuksköterska ska tänka på vid medicindelning utifrån författningen vad som står i *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården (HSLF-FS 2017:37)*.
- Studenterna ska identifiera avvikelser från det normala. Arbeta utifrån författningar, hygieniska aspekter och säkerhetsföreskrifter.
- Dokumentera bedömningar och åtgärder i patientjournalen, upprätta vårdplan/våldsprevention på sina patienter.

Vecka två

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett
- Samordna med andra instanser t.ex. sköta kontakt med röntgen, köket vid koständring, dietist, fysioterapeut, transport, vårdplanerare då det berör deras patienter.
- Medverka vid patientens undersökningar och behandlingar.
- Medverka vid rondan, eventuellt ronda "sina" patienter.
- Träna att vara omvårdnadsledare för sina patienter arbetsfördela.
- Rapportera "sina" patienter.

Vecka tre

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett och två
- I samråd med handledare/huvudhandledare utse två-fyra patienter som studenten ska fokusera på. Om möjligt studenterna får ha ett mer övergripande ansvar för lämpliga patienter d.v.s. samordna och leda omvårdnadsarbetet, vara insatt i omvårdnadsprocessens alla delar, ronda, rapportera och dokumentera sina patienter. Det underlättar för att komma in i yrkesrollen.
- HD sker förslagsvis i slutet av vecka tre, vid behov kan HD tidigareläggas för att styra upp om studenten behöver ha mer riktad planering för att uppnå lärandemålen för kursen.

Vecka fyra

- Fortsätta att utveckla som tidigare veckor träna på det som framkommit vid HD. Den student som inte haft HD kan det med fördel läggas till början av veckan.
- Fokusera på tre-fyra patienter självständigt, anpassas utifrån studentens förmåga och i samråd med student, handledare/huvudhandledare och klinisk adjunkt.

Vecka fem

- Fortsätta att utveckla som tidigare veckor träna på det som framkommit vid halvtid
- Studenten är än mer självständig.
- Om utrymme finns kan studiebesök förläggas till de sista veckorna, alternativt om det är en patient som studenten vårdar följa med patient på undersökning och behandling som patienten ska genomgå.

Vecka sex

- Studenten ska nu vara till större delen självgående. Antalet patienter som studenten fokuserar på ska vara anpassat så att studenten ska uppnå lärandemålen. Handledaren ska informeras om planeringen av studenten och handledaren ger feedback om planen är relevant eller alternativt behöver korrigeras.

Vecka sju

- Studenten ska nu vara till större delen självgående. Handledaren ska informeras om planeringen av studenten och handledaren ger feedback om planen är relevant eller alternativt behöver korrigeras.
- AB sker denna vecka.

Bilaga 3 KUSK, förslag på praktiskt tillvägagångssätt

Vecka ett

- Huvudhandledaren/handledaren tar del av studenternas personliga brev och målformulering. För att skapa en god lärandemiljö ska reflektion och feedback från handledande sjuksköterska vara en naturlig del i studenternas lärandeprocess
- Studenterna får inloggningsuppgifter till journalsystemet, arbetskläder och tillgång till skåp i omklädningsrum.
- Utsedd person som visar och introducerar studenterna på avdelningen och träffa övriga i teamet, får ta del av avdelningens rutiner (muntligt och skriftligt). Med fördel kan "checklista" för introduktion av ny personal användas för att underlätta så att inget missas. Information om signalsystemet, vad som gäller vid brand och utrymningsvägar, larm vid hjärtstopp, hur läkaren/jouren/MIG team kontaktas/larmas.
- Studenterna ska arbeta patientnära (personcentrerad vård) med specifik och grundläggande omvårdnad och skapa en god relation och kommunikation i mötet med patient och närstående, träna på kommunikationsfärdigheter. Studenterna ska arbeta med omvårdnadsprocessen och identifiera och bedöma patienters behov av grundläggande omvårdnad, planera omvårdnadsåtgärder, utföra, utvärdera och rapportera och dokumentera dessa.
- Använda bedömningsinstrumentens; Norton, MNA, ROAG, Downton Fall Risk Index (alternativt används SKR's patientsäkerhet – fall), övriga bedömningsinstrument; smärtskalor, NEWS2, A-E bedömning etc.
- Utföra medicinsktekniska moment och läkemedelshantering, viktigt ta upp vad en sjuksköterska ska tänka på vid medicindelning utifrån författningen vad som står i *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården* (HSLF-FS 2017:37).
- Studenterna ska identifiera avvikelser från det normala. Arbeta utifrån författningar, hygieniska aspekter och säkerhetsföreskrifter.
- Under handledning dokumentera bedömningar och åtgärder i patientjournalen upprätta vårdplan/våldsprevention på sina patienter.

Vecka två

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett.
- Samordna med andra instanser t.ex. sköta kontakt med röntgen, köket vid koständring, dietist, fysioterapeut, transport, vårdplanerare då det berör deras patienter.
- Medverka vid patientens undersökningar och behandlingar.
- Medverka vid rondan, eventuellt ronda "sina" patienter.
- Träna att vara omvårdnadsledare för sina patienter arbetsfördela.
- Rapportera "sina" patienter.

Vecka tre

- Fortsätta utvecklingen vidare av vecka ett och två.
- I samråd med handledare/huvudhandledare utse två - fyra patienter självständigt, anpassas utifrån studentens förmåga och i samråd med student, handledare/huvudhandledare och klinisk adjunkt.

- Om möjligt studenterna får ha ett mer övergripande ansvar för lämpliga patienter d.v.s. samordna och leda omvårdnadsarbetet, vara insatt i omvårdnadsprocessens alla delar, ronda, rapportera och dokumentera sina patienter. Det underlättar för att komma in i yrkesrollen.

Vecka fyra

- Fortsätta att utveckla som tidigare veckor
- Ansvara för tre-fyra patienter självständigt, anpassas utifrån studentens förmåga och i samråd med student, handledare/huvudhandledare och klinisk adjunkt.
- HD denna vecka, vid behov kan HD tidigare läggas för att styra upp om studenten behöver.

Vecka fem

- Fortsätta att utveckla som tidigare veckor, träna på det som framkommit vid HD.
- Studenten ska arbeta än mer självständig.
- Om utrymme finns kan studiebesök förläggas till de sista veckorna, alternativt om det är en patient som studenten vårdar följa med patient på undersökning och behandling som patienten ska genomgå.

Vecka sex

- Fortsätta att utveckla som tidigare veckor träna på det som framkommit vid HD.
- Studenten ska nu vara till större delen självgående. Handledaren ska informeras om planeringen av studenten och handledaren ger feedback om planen är relevant eller alternativt behöver korrigeras.

Vecka sju

- Studenten ska nu vara till större delen självgående. Handledaren ska informeras om planeringen av studenten och handledaren ger feedback om planen är relevant eller alternativt behöver korrigeras.

Vecka åtta

- Studenten ska nu vara till större delen självgående. Handledaren ska informeras om planeringen av studenten och handledaren ger feedback om planen är relevant eller alternativt behöver korrigeras.
- AB sker denna vecka.